

ΔΙΚΑΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΕΤΑΙΡΙΩΝ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ - ΜΕΛΕΤΗ & ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ, ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ
& ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Τεύχος 12 / 2020

Βιώσιμη Εταιρική Διακυβέρνηση

Ο νέος στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Κωνσταντίνα Θεοδοσάκη

Δικηγόρος LL.M., LL.M., EMLE

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΝΑΤΥΠΟ

nbonline.gr

ΨΗΦΙΑΚΗ ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Κωνσταντίνα Θεοδοσάκη
Δικηγόρος LL.M., LL.M., EMLE

Βιώσιμη Εταιρική Διακυβέρνηση

Ο νέος στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«ΔΙΚΑΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΕΤΑΙΡΙΩΝ»
Τεύχος 12 / Έτος 2020

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομικάλη 23, 106 80 Αθήνα • Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
www.nb.org • info@nb.org

Βιώσιμη Εταιρική Διακυβέρνηση

Ο νέος στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Κωνσταντίνα Θεοδοσάκη, Δικηγόρος LLM, LLM, EMLE*

Σύνοψη: Η εταιρική διακυβέρνηση έχει απασχολήσει τη νομική αλλά και την επιχειρηματική κοινότητα τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο, ενώ τις τελευταίες δεκαετίες βρίσκεται συνεχώς στην επικαιρότητα. Καίτοι υπάρχει ασυμφωνία ως προς τον ορισμό της εταιρικής διακυβέρνησης, είναι κοινά αποδεκτό ότι η έννοια καλύπτει ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων που άπτονται της διοίκησης και του ελέγχου μιας επιχείρησης. Η σημασία της εταιρικής διακυβέρνησης ως απαραίτητος παράγοντας για τη μακροπρόθεσμη μεγιστοποίηση της αξίας μιας επιχείρησης και της βιωσιμότητάς της αναδεικνύεται από ολοένα και περισσότερους κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτικούς φορείς. Η πρακτική όψη της εταιρικής διακυβέρνησης και δη η εφαρμογή της, ωστόσο, συνεχίζει να διαφοροποιείται. Η πρόσφατη έναρξη δημόσιας διαβούλευσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελεί μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς αυτόν ακριβώς το στόχο, την άμβλυση των διαφοροποιήσεων και την ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στο πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης.

I. Εισαγωγή

1. Η σημασία της βιώσιμης εταιρικής διακυβέρνησης αποτέλεσε κεντρικό άξονα της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήδη από τη θέση σε εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης για χρηματοδότηση της αειφόρου ανάπτυξης το 2018. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο επίτευξης των επιδιώξεων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας του πρόσφατου Σχεδίου Ανάκαμψης από την πανδημία COVID-19, έθεσε ως στόχο την περαιτέρω ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στο πεδίο της εταιρικής διακυβέρνησης. Ειδικότερα, η βιωσιμότητα της εταιρικής διακυβέρνησης εσσωκλείει την ενθάρρυνση των επιχειρήσεων να συνυπολογίζουν πλήθος παραγόντων στη λήψη των αποφάσεων, όπως τις περιβαλλοντικές (συμπεριλαμβανομένων του κλίματος και της βιοποικιλότητας), κοινωνικές, ανθρώπινες και οικονομικές επιπτώσεις, και να επικεντρώνονται περισσότερο στη δημιουργία μακροπρόθεσμης βιώσιμης αξίας παρά στη βραχυπρόθεσμη οικονομική αξία. Η ανταγωνιστική βιωσιμότητα αναμένεται να συμβάλει στην ανάκαμψη από την κρίση της νόσου COVID-19 καθώς και στη μακροπρόθεσμη επιχειρηματική ανθεκτικότητα και ανάπτυξη.

II. Δημόσια διαβούλευση σε επίπεδο ΕΕ με θέμα τη βιώσιμη εταιρική διακυβέρνηση

2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επισταμένως εκφράσει την ανησυχία της αναφορικά με το γεγονός ότι οι επι-

χειρήσεις συχνά επικεντρώνονται περισσότερο στα βραχυπρόθεσμα σχέδια οικονομικής ανάπτυξης παρά στην μακροπρόθεσμη προοπτική, με αποτέλεσμα συχνά να αναζητάει τους τρόπους προσαρμογής της εταιρικής διακυβέρνησης σε μία βιώσιμη οικονομία. Προς το στόχο αυτό κινείται και η πρόσφατη πρωτοβουλία της, ήτοι η έναρξη, την 26^η Οκτωβρίου 2020, δημόσιας διαβούλευσης με θέμα τη βιώσιμη εταιρική διακυβέρνηση. Η διαβούλευση αυτή αποσκοπεί στη συγκέντρωση δεδομένων και τη συλλογή των απόψεων των ενδιαφερόμενων μερών όσον αφορά μια πιθανή νομοθετική πρωτοβουλία για τη βιώσιμη εταιρική διακυβέρνηση.

3. Στα ενδιαφερόμενα μέρη περιλαμβάνονται, ειδικότερα, επιχειρήσεις και οι διευθυντές τους (συμπεριλαμβανομένων όλων των τομέων και όλων των μεγεθών, καθώς και εταιριών εκτός ΕΕ που δραστηριοποιούνται στην αγορά της ΕΕ), φυσικά πρόσωπα και ομάδες που επηρεάζονται από τις δραστηριότητες των εν λόγω επιχειρήσεων στην ΕΕ και στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας τους (εργαζόμενοι, καταναλωτές, επενδυτές, τοπικές κοινότητες κ.λπ.), επενδυτές και οργανώσεις επενδυτών, περιβαλλοντικές οργανώσεις, συνδικαλιστικές οργανώσεις και μη κυβερνητικές οργανώσεις που εκπροσωπούν τα συμφέροντα άλλων ενδιαφερόμενων μερών, καθώς και δημόσιες αρχές με πιθανό ρόλο στην εποπτεία και την επιβολή των νέων κανόνων. Επιπλέον, διεθνείς οργανισμοί, φορείς καθορισμού προτύπων δέουσας επιμέλειας και υπεύθυνων επιχειρηματικών προτύπων, ελεγκτές και άλλοι πάροχοι υπηρεσιών διασφάλισης, οργανισμοί αξιολόγησης της βιωσιμότητας, καθώς και πάροχοι υπηρεσιών έρευνας και πάροχοι δεδομένων, ενδέχεται να εκδηλώσουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον συμμετοχής.

4. Πιο συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο έχει ως στόχο τη συλλογή απόψεων αναφορικά με τις σημαντικότερες πτυχές της βιώσιμης εταιρικής διακυβέρνησης και δη την ανάγκη και τους στόχους της παρέμβασης της ΕΕ, τη συγκέντρωση δεδομένων που θα χρησιμοποιηθούν για την καλύτερη αξιολόγηση του κόστους και των οφελών των διαφόρων επιλογών πολιτικής, τη συγκέντρωση πρόσθετων γνώσεων σχετικά με ειδικά ζητήματα ιδίως όσον αφορά τα εθνικά πλαίσια στους μηχανισμούς επιβολής και την τρέχουσα νομολογία. Αξίζει να σημειωθεί δε ότι ανάμεσα στα ζητήματα που ερευνά η Επιτροπή είναι αν το καθήκον επιμέλειας των διευθυντών πρέπει να οριστεί σαφέστερα και να οριοθετηθεί πληρέστερα νομοθετικά ή/και να διευρυνθεί ακόμα ενσωματώνοντας διαδικασίες που θα διασφαλίζουν την απαιτούμενη αντιμετώπιση των περιβαλλοντολογικών κοινωνικών και ανθρωπιστικών συνεπειών.

* Η Κωνσταντίνα Θεοδοσάκη είναι μέλος της δικηγορικής εταιρείας «Μουσάς Δικηγορική Εταιρεία», www.moussaspartners.gr

5. Η περίοδος υποβολής των παρατηρήσεων θα ολοκληρωθεί την 8^η Φεβρουαρίου 2021. Εντός του πρώτου τριμήνου του 2021 η Επιτροπή αναμένεται να δημοσιεύσει τη στρατηγική της για την ανανεωμένη αειφόρο χρηματοδότηση και συνεπώς να προβεί σε μια πρώτη επίσημη ανακοίνωση για τα συμπεράσματα της διαβούλευσης, ενώ μια ολοκληρωμένη πρόταση της Επιτροπής αναμένεται εντός του δευτέρου τριμήνου του 2021.

6. Συνήθως, οι επίσημες απαντήσεις των συννομοθετών ακολουθούν την πρόταση της Επιτροπής. Ωστόσο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επικεντρώθηκε προορατικά στο ζήτημα της εταιρικής διακυβέρνησης, ιδίως όσον αφορά την υποχρεωτική δέουσα επιμέλεια. Πρόσφατα μάλιστα δημοσίευσε σχέδιο δικής του έκθεσης με συστάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με την εταιρική δέουσα επιμέλεια και την εταιρική λογοδοσία, ενώ συμπεριέλαβε τις προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει μία Οδηγία σχετικά με την εταιρική δέουσα επιμέλεια που θα ισχύει για όλους τους οικονομικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένου του χρηματοπιστωτικού τομέα.

III. Νομοθετική αντιμετώπιση της εταιρικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα και νέες προκλήσεις

7. Η Ελλάδα αναμένεται να ακολουθήσει τις εξελίξεις, αντιλαμβανόμενη το σημαντικό ρόλο της εταιρικής διακυβέρνησης στην μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και επιτυχία μιας επιχείρησης. Βέβαια και η υποχρέωση για ενσωμάτωση των Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εθνική έννομη τάξη (με τυπικό νόμο ή με πράξη κανονιστικού περιεχομένου εντός συγκεκριμένης προθεσμίας που ορίζεται στην Οδηγία), δεν αφήνει ιδιαίτερα περιθώρια καθυστέρησης ή αναστολής δράσης, καθώς παρελθούσης άπρακτης της προθεσμίας ενσωμάτωσης, ακολουθείται η διαδικασία που προβλέπεται στα άρθρα 258 και 260 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), η οποία δύναται να έχει ως αποτέλεσμα κυρώσεις που συνίστανται σε πρόστιμα και χρηματικές ποινές.

8. Βέβαια δεν είναι λίγες οι νομοθετικές πρωτοβουλίες για τη ρύθμιση της εταιρικής διακυβέρνησης στη χώρα μας. Ειδικότερα, ήδη ο Νόμος 2190/1920 περί ανωνύμων εταιριών περιλάμβανε τους βασικούς κανόνες διακυβέρνησης των εταιριών. Ωστόσο, οι εξελίξεις στην εταιρική διακυβέρνηση σε παγκόσμιο επίπεδο σε συνδυασμό με ορισμένες σημαντικές διοικητικές αδυναμίες ελληνικών επιχειρήσεων ώθησαν τον Έλληνα νομοθέτη στη νομοθέτηση αρχών εταιρικής διακυβέρνησης μέσω της υιοθέτησης υποχρεωτικών κανόνων (ΚΕΔ) με τον Ν 3016/2002 ο οποίος καθόρισε τις βασικές υποχρεώσεις εταιρικής διακυβέρνησης για τις εισηγμένες εταιρίες αποσκοπώντας στην ενίσχυση της διαφάνειας και της εμπιστοσύνης των επενδυτών. Με τον εν λόγω νόμο επιβλήθηκε η συμμετοχή μη εκτελεστικών και ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών στα διοικητικά συμβούλια των ελληνικών εισηγμένων εταιριών, θεσπίστηκε η λειτουργία μονάδας εσωτερικού ελέγχου και υιοθετήθηκε εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας.

9. Έπειτα, ο Ν 3693/2008 καθιέρωσε τη σύσταση επιτροπών ελέγχου και επέβαλε σημαντικές υποχρεώσεις γνωστοποίη-

σης αναφορικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς και τη διακυβέρνηση μιας εταιρίας. Ακολούθως, ο Ν 3884/2010 επέκτεινε το πεδίο των υποχρεώσεων γνωστοποιήσεων προς τους μετόχους στο πλαίσιο της προετοιμασίας της Γενικής Συνέλευσης ενισχύοντας έτι περαιτέρω τα δικαιώματα των μετόχων. Οι εισηγμένες ελληνικές εταιρίες, καλούνται πλέον να δημοσιοποιούν σε ετήσια βάση πληροφορίες για την εταιρική τους διακυβέρνηση σύμφωνα με τον Ν 3873/2010. Η δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης πρέπει να περιέχει αναφορά στο συγκεκριμένο κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης που εφαρμόζει η εταιρία και σε περίπτωση απόκλισης ή μη εφαρμογής στο των διατάξεων του σχετικού Κώδικα η εταιρία οφείλει να αιτιολογεί αυτή την επιλογή.

10. Ο Ν 4548/2018 (όπως τροποποιήθηκε με το Ν 4587/2018) εκσυγχρόνισε το Εταιρικό Νόμο 2190/1920 αναμορφώνοντας το δίκαιο των εμπορικών εταιριών και ιδίως το δίκαιο των Ανωνύμων Εταιριών. Ο Ν 4548/2018 προωθεί σημαντικά την ελευθερία διαμόρφωσης των εταιρικών σχέσεων με απώτερο σκοπό την ευελιξία και την επιτάχυνση στη διαδικασία λήψης εταιρικών αποφάσεων. Επιπλέον, μειώθηκαν τα απαιτούμενα ποσοστά για την άσκηση ορισμένων δικαιωμάτων των μετόχων μειοψηφίας σε μια προσπάθεια ενδυνάμωσης της ισχύος της συγκεκριμένης κατηγορίας μετόχων.

11. Τέλος, ο πρόσφατος Ν 4706/2020 για την εταιρική διακυβέρνηση έρχεται να αντικαταστήσει τον προϋπάρχοντα Ν 3016/2002 εισάγοντας ένα αυστηρότερο πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης. Ανάμεσα στις καινοτομίες του είναι η θεσμοθέτηση της Πολιτική Καταλληλότητας των μελών του διοικητικού συμβουλίου που αποσκοπεί στη διασφάλιση της συγκρότησης του Διοικητικού Συμβουλίου από τα πλέον κατάλληλα πρόσωπα. Η διάταξη (άρθρο 3) αναφέρει τα επιμέρους κριτήρια καταλληλότητας ενδεικτικά, δύο όμως φέρουν χαρακτήρα υποχρεωτικό, ήτοι (α) η καθιέρωση ελάχιστης ποσόστωση ανά φύλο (το 25% των μελών του πρέπει να είναι γυναίκες) και (β) η μη έκδοση για μέλος ή υποψήφιο μέλος (εντός έτους-πριν ή από την εκλογή του ή την ανάθεση εξουσιών) τελεσίδικης δικαστικής απόφασης που αναγνωρίζει την εμπλοκή του σε ζημιόγones συναλλαγές εταιρίας (εισηγμένης ή μη) με συνδεδεμένα μέρη. Ο νέος Νόμος προβλέπει επίσης ως υποχρεωτική την υιοθέτηση και εφαρμογή Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης από τις εταιρίες τις οποίες καταλαμβάνει, χωρίς ωστόσο να είναι υποχρεωτική η επιλογή ενός συγκεκριμένου Κώδικα, ενώ στο νέο Νόμο παράλληλα θεσπίζεται, για πρώτη φορά, μια δέσμη διατάξεων που αποσκοπεί στην ενημέρωση των επενδυτών.

IV. Επίλογος

12. Όχι μόνο η εταιρική διακυβέρνηση, αλλά η βιώσιμη εταιρική διακυβέρνηση είναι αναγκαίο να προταθεί ως στόχος της ΕΕ καθώς πολλές εταιρίες εξακολουθούν να εστιάζουν υπερβολικά στις βραχυπρόθεσμες χρηματοοικονομικές επιδόσεις και όχι στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και βιωσιμότητα. Με ενδιαφέρον αναμένεται να παρακολουθήσει η επιχειρηματική κοινότητα τον τρόπο αξιοποίησης των ευρημάτων της δημόσιας διαβούλευσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έτσι ώστε με τις κατάλληλες νομοθετικές προσαρμογές να επιτευχθεί η πλήρης ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών συμφερόντων στις επιχειρηματικές στρατηγικές.

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΘΗΝΑ Μαυρομιχάλη 23, Τηλ.: 210 3678800 (30 γραμμές)

ΑΘΗΝΑ Μαυρομιχάλη 2, Τηλ.: 210 3607521

ΘΕΣ/ΝΙΚΗ Φράγκων 1, 2310 532134, ΠΑΤΡΑ Κανάρη 28-30, Τηλ.: 361600

www.nb.org • e-mail: info@nb.org